

No. 28453

**DENMARK
(INCLUDING GREENLAND)
and
UNITED STATES OF AMERICA**

Memorandum of understaudiug coucerning use of Sondrestrom aviation facility, Kulusuk airfield and other matters related to United States military activities in Greenland. Sigued at Copenhaeu on 13 March 1991

Authentic texts: Danish and English.

Registered by Denmark on 29 October 1991.

**DANEMARK
(Y COMPRIS LE GROENLAND)
et
ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE**

Mémorandum d'accord relatif à l'utilisation des facilités d'aviation de Sondrestrom, de l'aérodrome de Kulnsuk et à d'autres questions relatives aux activités militaires des États-Unis au Groenland. Signé à Copenhague le 13 mars 1991

Textes authentiques : danois et anglais.

Enregistré par le Danemark le 29 octobre 1991.

[DANISH TEXT — TEXTE DANOIS]

**AFTALEMEMORANDUM MELLEM KONGERIGET DANMARKS
REGERING (INKLUSIVE GRØNLANDS LANDSSTYRE) OG
AMERIKAS FORENEDE STATERS REGERING VEDRØRENDE
BRUG AF SØNDRE STRØMFJORDS LUFTFARTSANLÆG,
KULUSUK FLYVEPLADS OG ANDRE FORHOLD I FORBIN-
DELSE MED DE FORENEDE STATERS MILITÆRE AKTIVI-
TER I GRØNLAND**

Indledende bestemmelser**Artikel I***Formål og forhold til eksisterende aftaler*

1. Nærværende Aftalememorandum beskriver rettigheder, myndighed og forpligtelser for Amerikas Forenede Staters regering og Kongeriget Danmarks regering (inklusive Grønlands landsstyre) herefter benævnt Danmark/Grønland, vedrørende militær og civil brug af anlæggene på Sdr. Strømfjord Luftfartsanlæg (Sdr. Strømfjord) og Kulusuk Flyveplads (Kulusuk) og andre forhold i forbindelse med De Forenede Staters militære tilstedeværelse i Grønland.

2. Nærværende Memorandum er led i gennemførelsen af Overenskomsten mellem Danmark og De Forenede Stater om forsvar af Grønland dateret den 27. april 1951, og dertil knyttede aftaler (herefter benævnt 1951-aftalen). Ved sin ikrafttræden afløser nærværende Memorandum aftalen mellem Den kgl. grønlandske Handel (KGH) og De Forenede Staters luftvåben (USAF) af 15. april 1976 om benyttelse af Sdr. Strømfjord, undtagen hvor andet er bestemt, samt 1965-aftalen om benyttelse af Kulusuk og alle tillægsaftaler hertil. Parterne anerkender, at Overenskomst mellem Delta-gerne i Den nordatlantiske Traktat vedrørende status for deres styrker (NATO SOFA), undertegnet den 19. juni 1951, finder anvendelse på gennemførelsen af nærværende Memorandum.

3. Udover almindelige bestemmelser vedrørende De Forenede Staters militære tilstedeværelse i Grønland fastlægger nærværende Memorandum den velordnede overdragelse fra De Forenede Staters styrker til dansk/grønlandske myndigheder af ansvaret for driften og forsyningen af Sdr. Strømfjord og Kulusuk. Efter overgangsfasen skal amerikanske styrker have ret til at benytte anlæggene på Sdr. Strømfjord

og Kulusuk under lejlighedsvisse togter og øvelser eller i nødsituationer.

**Almindelige bestemmelser for De Forenede
Staters militære aktiviteter i Grønland****Artikel II***Overflyvning*

Når danske myndigheder udsteder diplomatisk tilladelse til overflyvning af dansk territorium i Grønland med statsluftfartøjer fra lande, der er underkastet restriktioner, skal overflyvning af ethvert anlæg, der helt eller delvis benyttes af de amerikanske styrker i Grønland, udtrykkeligt forbydes. En liste over lande, der er underkastet restriktioner, vil blive udfærdiget af parterne.

Artikel III*Benyttelse af og ejendomsret til udstyr og
ejendom*

1. Hvis Danmark/Grønland, i tilfælde af De Forenede Staters styrkers tilbagetrækning fra anlæg i Grønland, har behov for fortsat benyttelse af anlæg og udstyr ejet af De Forenede Stater, vil De Forenede Staters myndigheder uden præjudice for bestemmelserne i Artikel XI i 1951-aftalen indgå sådanne arrangementer med dansk/grønlandske myndigheder, som man genseidigt bliver enige om, og som er tilladt ifølge parternes lovgivning, for at sikre sådan fortsat benyttelse. I forbindelse med en sådan tilbagetrækning skal parterne bestræbe sig på i videst muligt omfang at undgå afbrydelse af den dansk/grønlandske virksomhed. Herudover skal Danmarks regering med forbehold af De Forenede Staters gældende lovgivning have forkøbsret til sådan amerikansk ejendom og udstyr på de pågældende anlæg, som i henhold

til De Forenede Staters regerings beslutning er i overskud og til rådighed for overdragelse.

2. Når De Forenede Staters styrker benyttes af enhver form for fast ejendom endeligt op-hører, skal sådan ejendom tilbydes Danmarks regering, som for anlæg, der er opført efter nærværende Memorandums ikrafttræden, skal godtgøre De Forenede Staters regering sådanne anlægs eventuelle restværdi, som fastsættes ved fælles overenskomst. Sådan fast ejendom skal omfatte alle faste installationer og andet fast tilbehør, der på permanent basis er installeret i eller monteret på den faste ejendom.

Artikel IV

Byggevirksomhed og kontraktsindgåelse vedrørende varer og tjenesteydelser

1. I overensstemmelse med gældende aftaler og praksis og med parternes respektive love og bestemmelser kan hver af parterne indgå kontrakter med erhvervsvirksomheder vedrørende varer og tjenesteydelser, inklusive byggeprojekter, i Grønland og foretage indkøb direkte fra et hvilket som helst foretagende i De Forenede Stater eller Danmark/Grønland samt benytte eget militært eller civilt personel til udførelsen af tjenesteydelser eller byggeprojekter.

2. Når De Forenede Staters regering i fremtiden måtte ønske at oprette langtrækende tele-kommunikationsanlæg og -tjenester i Grønland til betjening af De Forenede Staters militære anlæg i Grønland, vil De Forenede Staters regering gøre udbuddet af sådanne anlæg og tjenester fra grønlandske leverandører til genstand for velvillig overvejelse og vil, i det omfang det er foreneligt med dens behov og De Forenede Staters love, bestræbe sig på at benytte sådanne grønlandske anlæg og tjenesteydelser på en måde, der er i overensstemmelse med dansk/grønlandske lovgivning.

3. De Forenede Stater tilbyder, når De Forenede Staters lovgivning tillader det, grønlandske luftfartsselskaber at indgå kontrakter vedrørende De Forenede Staters militære transportbehov inden for Grønland på konkurrencemæssige vilkår. Dette tilslagn er uden præjudice for De Forenede Staters ret til at benytte militære luftfartøjer inden for Grønland. De Forenede Stater tilbyder ligeledes, uden præjudice for eksisterende kontrakter, og når De Forenede Staters lovgivning tillader det, grønlandske selskaber at indgå kontrakter vedrørende De Forenede Staters militære søtransportbehov inden for Grønland og mellem Grønland og Danmark på konkurrencemæssige vilkår.

Desuden vil De Forenede Stater se velvilligt på andre forslag fra dansk/grønlandske myndigheder vedrørende brugen af grønlandske virksomheder.

Artikel V

Ulykker og andre nødsituationer

De Forenede Staters militære myndigheder skal til enhver tid have kommando over og kontrol med amerikanske militære luftfartøjer, anden amerikansk ejendom samt personel fra amerikanske militære styrker. I tilfælde af ulykker, der involverer De Forenede Staters militære luftfartøjer i Grønland, skal De Forenede Staters militære myndigheder og danske myndigheder samarbejde om iværksættelsen af redningsforanstaltninger. Undersøgelser af flyulykker gennemføres i overensstemmelse med dansk luftfartslovgivning. De Forenede Staters militære myndigheder foretager, i samråd med danske myndigheder, de undersøgelser, der er påkrævet efter De Forenede Staters militære forskrifter. Danske myndigheder skal i overensstemmelse med procedurer, der gengidt vil blive aftalt, have ret til at deltage i opsyn og kontrol med ethvert militært luftfartøj, der forulykker i Grønland. Ansvaret for fjernelsen af det beskadigede luftfartøj og dets indhold påhviler De Forenede Stater, som skal bære omkostningerne ved en sådan fjernelse.

Artikel VI

Beskyttelse af miljøet

1. Uden præjudice for 1951-aftalen, særlig Artikel XI, og andre relevante aftaler skal De Forenede Staters myndigheder fra militære anlæg, som De Forenede Staters styrker trækker sig ud af, fjerne eller på anden måde uskadeliggøre alle kendte farlige stoffer, herunder spildolie, kemiske opløsningsmidler, asbest, som kan smuldre, og PCB, der er affødt af De Forenede Staters militære tilstedeværelse (inklusive civile, der beskæftiges af De Forenede Staters militære styrker).

2. De Forenede Staters myndigheder skal forsyne dansk/grønlandske myndigheder med en rapport om alle sådanne kendte stoffer, der er tilstede på de af De Forenede Staters militære anlæg, som det er hensigten at forlade. På anmodning fra dansk/grønlandske myndigheder skal der foretages en fælles inspektion af De Forenede Stater og Danmark/Grønland for at verificere nævnte rapport.

3. De Forenede Staters myndigheder skal forsyne de dansk/grønlandske myndigheder med en rapport, der bekræfter, at der er taget de formødne skridt med hensyn til sådanne stoffer.

Artikel VII *Permanent udvalg*

1. For at lette samråd og udveksling af oplysninger om forhold, der vedrører De Forenede Staters militære tilstedeværelse i Grønland, vil der blive nedsat et amerikansk-dansk Permanent Udvalg på ikrafttrædelsesdatoen for nærværende Memorandum.

2. Det Permanente Udvalg skal bestå af repræsentanter for De Forenede Staters regering og repræsentanter for Danmarks regering og for Grønlands landsstyre.

3. Det Permanente Udvalg skal holde samråd og udveksle oplysninger om alle forhold, der vedrører De Forenede Staters militære tilstedeværelse i Grønland i almindelighed og nærværende Memorandum i særdeleshed. De Forenede Staters repræsentant skal i god tid give den danske repræsentant oplysninger vedrørende alle påtænkte, væsentlige ændringer i De Forenede Staters militære virksomhed eller anlæg, der vil kunne påvirke Grønlands økonomi eller miljø. Spørgsmål, der falder ind under Det dansk-amerikanske Grønlandsudvalgs ansvarsområde, vil ikke blive behandlet af det Permanente Udvalg.

4. I tilfælde af, at der opstår uenighed om et problem, der ikke kan løses af det Permanente Udvalg, skal spørgsmålet henvises til løsning ad diplomatiske kanaler.

5. Det Permanente Udvalg skal afholde regelmæssige møder, mindst en gang årligt.

6. Alle møder skal være lukkede, medmindre andet aftales i det Permanente Udvalg. Frigivelse af oplysninger i en hvilken som helst form vedrørende udvalgets drøftelser skal bero på fælles aftale i Udvalget.

Artikel VIII *Bevillingsmæssig dækning*

Parternes forpligtelser i medfør af nærværende Memorandum er under forbehold af, at det bevillingsmæssige grundlag er til stede i overensstemmelse med deres respektive nationale love og procedurer.

Bestemmelser vedrørende De Forenede Staters styrkers virksomhed i Sdr. Strømfjord og Kulusuk

Artiklerne IX-XIV finder anvendelse i overgangsfasen, som beskrevet i Artikel XIII og derefter i de tidsrum, hvor De Forenede Staters styrker er engageret i militær virksomhed som beskrevet i artikel XV i dette Memorandum.

Artikel IX *Flyoperationer*

1. De Forenede Staters militære fly og fly chartret af militæret skal fortsat uhindret have overflyvnings- og landingsrettigheder uden erlæggelse af gebyrer og afgifter i overensstemmelse med 1951-aftalen og nærværende Memorandum. Danske myndigheder skal være eneransvarlige for alle aspekter af de civile flyoperationer i Sdr. Strømfjord og Kulusuk og skal tilrettelægge operationerne således, at enhver forstyrrelse af De Forenede Staters, Danmarks eller anden militær benyttelse under NATO af Sdr. Strømfjord eller Kulusuk undgås. I situationer med stærkt forøget behov for amerikanske eller danske militære luftfartøjer i tilfælde af krig, NATO-beredskab, og, under forudsætning af enighed mellem de to regeringer, i andre perioder med krise, spænding, i anden nødsituation eller i forbindelse med militære øvelser, kan De Forenede Staters eller danske myndigheder kræve, at civile flyoperationer begrænses eller indstilles midlertidigt.

2. Alle luftfartøjer, der benytter Sdr. Strømfjord og Kulusuk, skal overholde sådanne gældende amerikanske eller danske forskriftsmæssige krav, som er nødvendige for en sikker og effektiv drift. Det påhviler De Forenede Staters myndigheder at sikre De Forenede Staters militære luftfartøjers overholdelse heraf og at give passende vejledning til luftfartøjer chartret af De Forenede Staters styrker. Det påhviler danske myndigheder at sikre civile luftfartøjers samt danske eller tredjelandes militære luftfartøjers overholdelse heraf.

Artikel X *Drift af civile luftfartsanlæg*

1. De danske myndigheder fører en fortægnelse over civile flyoperationer i Sdr. Strømfjord. Et ajourført eksemplar af fortægnelsen overgives til De Forenede Staters øverstkommanderende i Grønland én gang om måneden.

2. De danske myndigheder har ansvaret for passagerer, besætning og last ombord på civile luftfartøjer (bortset fra luftfartøjer, der er charteret af De Forenede Staters styrker) og for andre civile, der ikke er ansat af De Forenede Staters styrker. Efter registrering hos de danske myndigheder vil det være disse personer tilladt at opholde sig midlertidigt i Sdr. Strømfjord og at benytte Sdr. Strømfjord som udgangspunkt eller som rejsemål, særlig i turistøjemed. Det vil ikke være sådanne personer tilladt at bevæge sig ind i områder, bygninger og anlæg, der er afmærket som ikke offentligt tilgængelige. Danmarks regering vil godtgøre De Forenede Staters regering de omkostninger, der skyldes ydelse af bistand til disse personer.

Artikel XI *Erstatningskrav*

Med hensyn til erstatningskrav, som måtte opstå i forbindelse med civil flyvirksomhed i Sdr. Strømfjord, vil Afsnit VII, stykke 3, i aftalen af 15. april 1976 vedrørende benyttelse af Sdr. Strømfjord fortsat være gældende i overgangsperioden og derefter i de situationer, som er beskrevet i Art. XV i tilfælde, hvor De Forenede Staters regering måtte udføre tjenesteydelser efter anmodning fra dansk/grønlandske myndigheder.

Artikel XII *Lov og orden*

1. Den danske regering skal være ansvarlig for lov og orden i Sdr. Strømfjord. Vedkommende danske myndigheder træffer forholdsregler til at sikre beskyttelse af og sikkerhed for alle personer i Sdr. Strømfjord, inklusive civile luftfartøjers passagerer, og håndhæver relevante dansk/grønlandske love og bestemmelser. De træffer forholdsregler til at forhindre, at personel, herunder passagerer, lægger hindringer i vejen for den militære virksomhed.

2. De Forenede Staters militære myndigheder skal opretholde disciplin og orden blandt medlemmer af De Forenede Staters styrker, de civilt ansatte, samt disse pårørende. De Forenede Staters militære myndigheder kan tage skridt til at beskytte De Forenede Staters personel og ejendom og til at forhindre sabotage, spionage og undergravende virksomhed.

3. Danmarks og De Forenede Staters myndigheder skal samarbejde i anliggender, der vedrører sikkerhed og opretholdelse af lov og orden, i medfør af nærmere aftalte procedurer.

Artikel XIII *Overgangsprocessen*

1. De Forenede Staters luftvåben ophører med driften af basen i Sdr. Stromfjord senest den 30. september 1992 og afslutter benyttelsen af Kulusuk og alle DYE-stationerne senest den 30. september 1991. De dansk/grønlandske myndigheder vil have det fulde ansvar for driften af lufthavnen i Sdr. Strømfjord og flyvepladsen i Kulusuk fra henholdsvis den 1. oktober 1992 og den 1. oktober 1991.

2. Parterne har nedsat et Overgangsudvalg, der er ansvarlig for overvågningen af overgangsprocessen i Sdr. Strømfjord, Kulusuk og på DYE-stationerne. Udvalget udarbejder ved fælles aftale en plan for en faseopdelt overdragelse af ansvaret for driften af anlæggene i Sdr. Strømfjord og Kulusuk, der sikrer fuldførelse af De Forenede Staters luftvåbens rettidige og velordnede tilbagetrækning og de dansk/grønlandske myndigheders overtakelse af det fulde ansvar senest på de datoer, der er fastsat i stk. 1. Udvalget fastlægger endvidere ved fælles aftale de procedurer, der skal følges ved den endelige ordning for DYE-stationerne.

3. Samtidig med at overdragelsen af de nævnte anlæg skrider frem i overensstemmelse med den aftalte plan, varetager De Forenede Staters myndigheder de funktioner, som de fortsat er ansvarlige for, på samme måde, som de har været varetaget hidtil, særlig i henhold til afsnit IV i aftalen mellem USAF og KGH af 15. april 1976, medmindre parterne aftaler andet.

Artikel XIV

Ansvarer for driften af anlæggene

1. Danmarks regering er ansvarlig for drift, vedligeholdelse, byggeri, modernisering, ændring og reparation af de anlæg i Sdr. Strømfjord og Kulusuk, der udelukkende anvendes til drift af civil luftfart eller anden virksomhed, som varetages af dansk/grønlandsk personel, samt for alle omkostninger forbundet hermed. Anlæg og tjenesteydelser for luftfarten, hvis drift på nuværende tidspunkt varetages af De Forenede Staters styrker i Sdr. Strømfjord, vil gradvist blive overdraget til Danmarks regering på nærmere aftalte vilkår, idet overdragelsen påbegyndes med luftrafiktjenesten ikke senere end den 1. januar 1992, og afsluttes senest den 30. september 1992.

2. De Forenede Staters regering er ansvarlig for drift, vedligeholdelse, byggeri, modernisering, ændring og reparation af anlæg i Sdr. Strømfjord og Kulusuk, der udelukkende anvendes til De Forenede Staters militære virksomhed, samt for alle omkostninger forbundet hermed.

3. De Forenede Staters regering er ikke forpligtet til at vedblive med at stille anlæg, udstyr eller tjenesteydelser til rådighed i længere tid eller i større omfang end nødvendigt for varetagelsen af De Forenede Staters militære formål, som beskrevet i nærværende Memorandum, særligt i Art. XIII, stk. 3.

Opretholdelse af De Forenede Staters adgang til Sdr. Strømfjord og Kulusuk

Artikel XV

I. Efter overgangsfasen bliver Sdr. Strømfjord et civilt luftfartsanlæg.

2. Under hensyn til, at De Forenede Staters regering har givet askald på alle rettigheder til restværdien af fast ejendom (med undtagelse af det i Art. III, stk. 2, i nærværende aftale anførte) og har overført overskydende løsøre i overensstemmelse med De Forenede Staters love og bestemmelser, skal De Forenede Staters styrker have fortrensret til brug af landingsbane, parkerings- og tankningsanlæg i Sdr. Strømfjord og Kulusuk i de situationer, der er beskrevet i stk. 3 nedenfor.

3. I perioder med krig, NATO-beredskab og under forudsætning af enighed mellem de to regeringer, i andre perioder med spænding, krise, i anden nødsituation eller i forbindelse med militære øvelser, skal De Forenede Staters militære styrker kunne gøre brug af disse anlæg, på den måde som er foreskrevet i nærværende Memorandum, når det er påkrævet under lejlighedsvis togter, øvelser og operationer i nødsituationer.

4. De Forenede Staters regering skal i rimelig tid forinden konsultere Danmarks regering, såfremt den agter at gøre brug af Sdr. Strømfjord og Kulusuk. Normalt skal sådanne konsultationer finde sted mindst to og halvsjærds (72) timer i forvejen.

5. De Forenede Staters regering skal betale alle udgifter for tjenesteydelser og forsyninger, som De Forenede Staters styrker anmoder om og modtager i forbindelse med lejlighedsvis benyttelse af Sdr. Strømfjord og Kulusuk i henhold til denne artikel. Betalingen, der opkræves for sådanne tjenesteydelser og forsyninger, skal ikke overstige den betaling, der opkræves fra danske og grønlandske brugere og købere af de samme eller lignende tjenesteydelser og forsyninger.

Ikrafttræde og varighed**Artikel XVI**

Nærværende Memorandum træder i kraft ved undertegnelsen og forbliver i kraft i samme periode som 1951-aftalen, medmindre det opsiges med 2 års skriftligt varsel af en af parterne.

Nærværende Memorandum kan ændres når som helst ved aftale mellem parterne.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet nærværende aftale. Udfærdiget i København, den trettende marts 1991, i to eksemplarer på dansk og engelsk, begge tekster af lige gyldighed.

**For Kongeriget Danmarks regering
(inklusive Grønlands landsstyre):**

For Danmarks regering:

FLEMMING HEDEGAARD

For Grønlands landsstyre:

LARS VESTERBIRK

**For Amerikas Forenede
Staters regering :**

KEITH L. BROWN

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING¹ BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF DENMARK (INCLUDING THE HOME RULE GOVERNMENT OF GREENLAND) AND THE GOVERNMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA CONCERNING USE OF SONDRESTROM AVIATION FACILITY, KULUSUK AIRFIELD AND OTHER MATTERS RELATED TO UNITED STATES MILITARY ACTIVITIES IN GREENLAND

Introductory provisions

Article I

Purpose and Relation to Agreements in Force

1. This Memorandum of Understanding (MOU) delineates the rights, authority and responsibilities of the Government of the United States of America and the Government of the Kingdom of Denmark (including the Home Rule Government of Greenland), hereinafter referred to as Denmark/Greenland, regarding military and civilian use of facilities at Sondrestrom Aviation Facility (Sondrestrom) and Kulusuk Airfield (Kulusuk) and other matters related to United States military presence in Greenland.

2. This MOU is in implementation of the United States-Denmark Agreement Concerning the Defense of Greenland, dated April 27, 1951,² and related agreements (hereinafter referred to as the 1951 Agreement). Upon entry into force, this MOU supersedes the United States Air Force (USAF) – Royal Greenland Trade Department (RGTD) Agreement of April 15, 1976 concerning the use of Sondrestrom, except as otherwise provided, and the 1965 Agreement concerning the use of Kulusuk and all supplementary instructions thereto. The Parties recognize the applicability of the Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces (NATO SOFA), signed on 19th June 1951³ to the execution of this MOU.

3. In addition to general provisions for US military presence in Greenland, this MOU provides for an orderly transition of responsibility from US forces to Danish/Greenlandic authorities for the operation and support of Sondrestrom and Kulusuk. After the transition phase,

US forces shall have the right to use facilities at Sondrestrom and Kulusuk for occasional missions, exercises or in a contingency.

General provisions for US military activities in Greenland

Article II

Overflight

When Danish authorities issue diplomatic clearance to overfly Danish territory in Greenland by state aircraft of restricted countries, overflight of any facility used in whole or in part by the US forces in Greenland will be specifically forbidden. A list of restricted countries will be established by the Parties.

Article III

Use and Ownership of Equipment and Property

1. Without prejudice to the provisions of Article XI of the 1951 Agreement, in the event of withdrawal from facilities in Greenland by US forces, if Denmark/Greenland requires the continued use of US owned facilities and equipment, US authorities will enter into such arrangements with Danish/Greenlandic authorities as may be mutually agreed and permitted by the laws of the Parties to ensure such continued use. In connection with such withdrawal, the Parties will endeavour to avoid to the extent possible disruption of Danish/Greenlandic operations. Furthermore, the Government of Denmark shall have the right, pursuant to applicable US laws, of first purchase of such US property and equipment at the subject facilities which is determined to be excess by the Government of the United States and available for disposition.

¹ Came into force on 13 March 1991 by signature, in accordance with article XVI.

² United Nations, *Treaty Series*, vol. 94, p. 35.

³ *Ibid.* vol. 199, p. 67.

2. Upon final termination of the use by US forces of any non-removable property, such property will be offered to the Government of Denmark, which will for property constructed after this MOU enters into force compensate the Government of the United States for the residual value, if any, of such property as determined by mutual agreement. Such property shall include those basic utility systems and other fixtures which have been permanently installed in or affixed to the property.

Article IV

Construction and Contracting for Goods and Services

1. In accordance with existing agreements and practices, and with their respective laws and regulations, either Party may award contracts to commercial enterprises for goods and services, including construction projects, in Greenland and may procure directly from any US or Danish/Greenlandic source and may use its own military or civilian personnel to perform services or construction projects.

2. When, in the future, the Government of the United States, for the support of US military facilities in Greenland, plans to establish long-haul telecommunication facilities and services in Greenland, the Government of the United States will consider sympathetically the availability of such facilities and services from Greenlandic sources and, to the extent compatible with its requirements and US law, will endeavour to utilize such Greenlandic facilities and services in a manner consistent with Danish/Greenlandic law.

3. The United States will, when permissible under US law, offer competitive contracts to Greenlandic airline companies for US military air transportation requirements within Greenland. This undertaking is without prejudice to the right of the United States to use military aircraft within Greenland. Likewise, without prejudice to existing contracts, and when permissible by US law, the United States will offer competitive contracts to Greenlandic companies for US military sealift requirements within Greenland and between Greenland and Denmark. Furthermore, the United States will consider sympathetically other proposals from Danish/Greenlandic authorities concerning use of Greenlandic sources.

Article V

Accidents and Other Emergencies

US military authorities shall at all times have command and control of US military aircraft, other US property, and US forces personnel. In case of accidents occurring to US military aircraft in Greenland, US military authorities and Danish authorities will cooperate in the adoption of rescue measures. An investigation of aircraft accidents will be carried out in accordance with Danish air navigation legislation. US military authorities, in consultation with Danish authorities, will conduct investigations required by US military regulations. Danish authorities will, in accordance with procedures to be mutually agreed, have the right to participate in custody and control of any US military aircraft which may crash in Greenland. The removal of the damaged aircraft and its contents shall be the responsibility of the United States which shall bear the cost of such removal.

Article VI

Protection of the Environment

1. Without prejudice to the 1951 Agreement, especially Article XI, and other relevant agreements, all known hazardous substances generated by US military sources (including civilians employed by US military forces), to include waste oils, chemical solvents, friable asbestos, and PCBs, at military installations from which US forces are withdrawing, shall be disposed of, or otherwise rendered non-hazardous, by US authorities.

2. US authorities will provide Danish/Greenlandic authorities with a report on all such known substances present in US military facilities which they intend to abandon. At the request of the Danish/Greenlandic authorities, a joint US and Danish/Greenlandic inspection will be performed to verify the above report.

3. The US authorities will provide the Danish/Greenlandic authorities with a report confirming that appropriate action has been taken with regard to such substances.

Article VII

Permanent Committee

1. In order to facilitate consultation and exchange of information on matters relating to

the US military presence in Greenland, a United States-Danish Permanent Committee will be established on the date of entry into force of this MOU.

2. The Permanent Committee shall be composed of representatives from the Government of the United States and representatives from the Government of Denmark and from the Home Rule Government of Greenland.

3. The Permanent Committee shall consult and exchange information on all matters pertaining to the US military presence in Greenland in general and to the present MOU in particular. The US representative will provide the Danish representative with timely information concerning any plans for significant changes to US military operations or facilities which could have an impact on the economy or environment in Greenland. Matters falling under the scope of the United States-Danish Committee on Greenland Projects will not be dealt with by the Permanent Committee.

4. In the event that disagreement arises over a problem which cannot be resolved by the Permanent Committee, the issue shall be referred for resolution through diplomatic channels.

5. The Permanent Committee will hold regular meetings at least once a year.

6. All meetings shall be held in closed sessions, unless otherwise agreed by the Permanent Committee. The release of any information in whatever form concerning the deliberations of the Committee shall be as mutually agreed upon in the Committee.

Article VIII *Availability of Funds*

The obligations of the Parties under this MOU are subject to the availability of funds in accordance with their respective national laws and procedures.

Provisions for US Forces Operations at Sondrestrom and Kulusuk

Articles IX-XIV apply during the transition phase as defined in Article XIII and, subsequently, during such periods that US forces are engaged in military activities as defined in Article XV of this MOU.

Article IX *Aircraft Operations*

1. US military flights and military-chartered flights will continue to have unhampered overflight and landing rights without fees or charges pursuant to the 1951 Agreement and this MOU. Danish authorities shall be solely responsible for all aspects of civil aviation operations at Sondrestrom and Kulusuk and will arrange such operations so as to avoid any interference with US, Danish or other NATO military use of Sondrestrom or Kulusuk. In case of surge requirements for US or Danish military aircraft in time of war, NATO alert and, subject to agreement by both governments, during other periods of crisis, tension, other emergency, or military exercise, US or Danish authorities may require civil air operations to be curtailed or suspended.

2. All aircraft utilizing Sondrestrom and Kulusuk must comply with applicable US or Danish regulatory requirements as appropriate for safe and efficient operation. US authorities will have responsibility to ensure such compliance by US military aircraft and will provide appropriate guidance to aircraft chartered by the US forces. Danish authorities will have responsibility to ensure such compliance by civil aircraft and Danish or third country military aircraft.

Article X *Operation of Civilian Aviation Facilities*

1. A schedule of civil aviation operations at Sondrestrom will be maintained by the Danish authorities. An updated copy of the schedule will be provided to the senior US military commander in Greenland on a monthly basis.

2. The passengers, crew and cargo of civil aircraft (other than aircraft chartered by the US forces) and other civilians not employed by US forces will be the responsibility of Danish authorities. Such persons will, upon registration by the Danish authorities, be permitted to stay in Sondrestrom on a non-permanent basis and to use Sondrestrom as a point of departure or destination, in particular for tourist purposes. Such persons will not be permitted to enter areas, buildings and installations marked as restricted areas. The Government of Denmark

will reimburse the Government of the United States for costs incurred by provision of services to these persons.

Article XI *Claims*

With regard to claims arising in connection with civil aviation operations at Sondrestrom, Section VII, para 3 of the Agreement of April 15, 1976 concerning use of Sondrestrom will continue to apply during the period of transition and subsequently in situations as described in Art. XV in cases where the Government of the United States is providing services at the request of Danish/Greenlandic authorities.

Article XII *Law and Order*

1. The Government of Denmark shall be responsible for law and order at Sondrestrom. Appropriate Danish authorities shall take measures to ensure the protection and safety of all persons at Sondrestrom, including passengers of civil aircraft, and will enforce applicable laws and regulations of Denmark/Greenland. They will take measures to prevent personnel, including passengers, from interfering with military operations.

2. US military authorities shall maintain discipline and order among members of the US forces, the civilian component, and their dependents. The US military authorities may take measures to protect US personnel and property and to prevent sabotage, espionage and subversion.

3. Danish and US authorities shall cooperate in matters of security and maintenance of law and order, under procedures to be mutually agreed.

Article XIII *Process of Transition*

1. The US Air Force will cease operating Sondrestrom Air Base by September 30, 1992 and terminate its use of Kulusuk and all DYE-sites by September 30, 1991. The Danish/Greenlandic authorities will have full responsibility for the operation of Sondrestrom Airport and Kulusuk Airfield from October 1, 1992 and October 1, 1991, respectively.

2. The Parties have established a Transition Committee which is responsible for supervising the process of transition at Sondrestrom, Kulusuk and the DYE-sites. The Committee will establish by mutual agreement a schedule for the transfer of responsibility for the operation of facilities at Sondrestrom and Kulusuk on a phased basis that will ensure completion of the timely and orderly withdrawal of the US Air Force and assumption of full responsibility by Danish/Greenlandic authorities by the dates stated in para 1. The Committee will also establish by mutual agreement the procedures to be followed concerning the final disposition of the DYE-sites.

3. As the transition of these facilities proceeds in accordance with the agreed schedule, the US authorities will provide services for which it remains responsible in the same manner as heretofore provided, in particular under Section IV of the USAF-RGTD Agreement of April 15, 1976, unless otherwise agreed upon by the Parties.

Article XIV *Responsibilities for Operating Facilities*

1. The operation, maintenance, construction, modernization, alteration, and repair of facilities at Sondrestrom and Kulusuk exclusively utilized for support of civil aviation or other activities of Danish/Greenlandic personnel, and all costs arising therefrom, are the responsibility of the Government of Denmark. Aeronautical facilities and services presently operated by the US forces at Sondrestrom and Kulusuk will be turned over to the Government of Denmark under agreed terms on a phase-down basis, commencing with air traffic services not later than January 1, 1992, and to be completed by September 30, 1992.

2. The operation, maintenance, construction, modernization, alteration and repair of facilities at Sondrestrom and Kulusuk exclusively utilized for US military operations, and all costs arising therefrom, are the responsibility of the Government of the United States.

3. The Government of the United States is not obligated to continue to provide any facilities, equipment, or services longer than or to any greater extent than required for US military purposes, as provided for in this MOU, particularly Art. XIII, para 3.

Preservation of US access to Sondrestrom and Kulusuk

Article XV

1. After the transition phase Sondrestrom will become a civil aviation facility.
2. In consideration of the Government of the United States relinquishing all rights to residual value of non-removable property (except as provided in Art. III, para 2 of this Agreement) and the transfer of excess movable property in accordance with US laws and regulations, US forces shall be entitled to priority use of the runway, parking and refueling facilities at Sondrestrom and Kulusuk during situations described in para 3 below.
3. During periods of war, NATO alert and, subject to agreement by both Governments, during other periods of tension, crisis, other emergency or military exercise, US forces shall have use of these facilities as required for occasional missions, exercises and contingency operations under arrangements provided in this MOU.
4. The Government of the United States will consult with the Government of Denmark a reasonable time in advance of its intended use of Sondrestrom and Kulusuk. Normally, such

consultations will be conducted at least seventy two (72) hours in advance.

5. The Government of the United States will pay all costs for services and supplies requested and received by US forces incident to occasional use of Sondrestrom and Kulusuk pursuant to this article. The fees charged for such services and supplies will not be greater than those charged to Danish and Greenlandic users and purchasers of the same or similar services and supplies.

Entry into force and duration

Article XVI

This MOU shall enter into force on the date of signature by both Parties, and will remain in force for the duration of the 1951 Agreement, unless terminated earlier by written notification provided two years in advance by either Party. This understanding may be amended at any time by mutual agreement of the Parties.

In witness whereof, the undersigned representatives have signed this Agreement. Done in Copenhagen, this thirteenth day of March, 1991, in duplicate, in Danish and English languages, both texts being equally authentic.

For the Government
of the United States of America:

KEITH L. BROWN

For the Government of the Kingdom of Denmark
(including the Home Rule Government of Greenland):

For the Government of Denmark:

FLEMMING HEDEGAARD

For the Home Rule
Government of Greenland:

LARS VESTERBIRK

[TRADUCTION — TRANSLATION]

MÉMORANDUM D'ACCORD¹ ENTRE LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME DU DANEMARK (Y COMPRIS LE GOUVERNEMENT AUTONOME DU GROENLAND) ET LE GOUVERNEMENT DES ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE RELATIF À L'UTILISATION DES FACILITÉS D'AVIATION DE SONDRESTROM, DE L'AÉRODROME DE KULUSUK ET À D'AUTRES QUESTIONS RELATIVES AUX ACTIVITÉS MILITAIRES DES ÉTATS-UNIS AU GROENLAND

INTRODUCTION

Article premier

OBJET ET RAPPORT AVEC DES ACCORDS EN VIGUEUR

1. Le présent Mémorandum d'accord (MA) définit les droits, les pouvoirs et les responsabilités respectifs du Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique et du Gouvernement du Royaume du Danemark (y compris le Gouvernement autonome du Groenland), ci-après désignés « Denmark/Groenland », relatifs à l'utilisation à des fins militaires et civiles des installations d'aviation situées à Sondrestrom (Sondrestrom) et du terrain d'aviation de Kulusuk (Kulusuk) et à d'autres questions relatives à la présence militaire des Etats-Unis au Groenland.

2. Le présent MA vise à appliquer l'Accord entre les Etats-Unis et le Danemark relatif à la défense du Groenland en date du 27 avril 1951² et certains accords connexes (ci-après dénommés l'Accord de 1951). Dès son entrée en vigueur le présent Accord remplacera l'Accord entre les Forces aériennes des Etats-Unis (USAF) et le Royal Greenland Trade Department (RGTD) du 15 avril 1976 relatif à l'utilisation de Sondrestrom, sauf dispositions contraires, ainsi que l'Accord de 1965 concernant l'utilisation de Kulusuk et toutes instructions complémentaires y relatives. Les Parties reconnaissent l'applicabilité de la Convention entre les Etats parties au Traité de l'Atlantique Nord sur le statut des forces (OTAN SOFA) en date du 19 juin 1951³, en ce qui concerne l'application du présent MA.

3. Outre les dispositions générales relatives à la présence militaire des Etats-Unis au Groenland, le présent MA prévoit le transfert méthodique des responsabilités des forces des Etats-Unis aux autorités danoises/groenlandaises en matière d'opérations et d'appui en ce qui concerne Sondrestrom et Kulusuk. Une fois achevée la phase transitoire, les forces des Etats-Unis auront le droit d'utiliser les installations de Sondrestrom et de Kulusuk pour des missions et des exercices occasionnels ou en cas de situations imprévues.

---

¹ Entré en vigueur le 13 mars 1991 par la signature, conformément à l'article XVI.

² Nations Unies, *Recueil des Traités*, vol. 94, p. 35.

³ *Ibid.*, vol. 199, p. 67.

DISPOSITIONS GÉNÉRALES RELATIVES AUX ACTIVITÉS MILITAIRES DES ETATS-UNIS AU GROENLAND

Article II

SURVOL

Lors d'une émission par les autorités danoises d'une autorisation diplomatique de survol du territoire danois au Groenland par des aéronefs d'Etat de pays soumis à des conditions restrictives, le survol d'installations utilisées entièrement ou partiellement par les forces des Etats-Unis au Groenland sera spécifiquement interdit. Une liste des pays soumis à des conditions restrictives sera dressée par les Parties.

Article III

UTILISATION ET PROPRIÉTÉ DES MATÉRIELS ET DES BIENS

1. Sans préjudice des dispositions de l'article XI de l'Accord de 1951, dans le cas d'un retrait des installations au Groenland par les forces des Etats-Unis, s'il devait s'avérer que le Danemark/Groenland pourraient avoir l'usage permanent des installations et des matériels appartenant aux Etats-Unis, les autorités des Etats-Unis concluront avec les autorités danoises/groenlandaises, des arrangements mutuellement acceptables et autorisés par la législation des Parties qui permettront la continuation de leur utilisation. Dans le cadre d'un tel retrait, les Parties veilleront à éviter, dans toute la mesure possible, que les opérations danoises/groenlandaises soient perturbées. En outre, le Gouvernement du Danemark bénéficiera, en vertu de la législation applicable des Etats-Unis, d'un droit prioritaire d'achat desdits biens et matériels des Etats-Unis se trouvant auxdites installations qui sont jugés excédentaires par le Gouvernement des Etats-Unis et susceptibles d'être liquidés.

2. Une fois terminée l'utilisation par les forces des Etats-Unis des biens fixes, ceux-ci seront offerts au Gouvernement du Danemark qui, en ce qui concerne les biens construits ou installés après l'entrée en vigueur du présent MA, dédommagera le Gouvernement des Etats-Unis de toute valeur résiduelle, s'il en existe, desdits biens, qui sera déterminée d'un commun accord. Ces biens comprendront les systèmes de distribution et les autres installations permanentes placées ou posées sur la propriété.

Article IV

CONSTRUCTION ET ACHATS DE BIENS ET SERVICES

1. Conformément aux accords et aux pratiques existants ainsi qu'à leurs lois et règlements respectifs, l'une ou l'autre Partie peut procéder à l'attribution de contrats à des entreprises commerciales pour des biens et services, y compris des projets de construction, au Groenland; il lui est aussi loisible de procéder à des achats de toute source des Etats-Unis ou danoise/groenlandaise de même que de faire appel à son propre personnel civil ou militaire aux fins de services ou de projets de construction.

2. Lorsqu'à l'avenir le Gouvernement des Etats-Unis, aux fins d'appui aux installations militaires des Etats-Unis au Groenland, envisagera de fournir des faci-

lités et des services de télécommunications à longue distance au Groenland, il examinera avec bienveillance la possibilité de se procurer lesdites facilités et lesdits services de source groenlandaise et, dans la mesure compatible avec les exigences des lois des Etats-Unis, il s'efforcera d'utiliser ces facilités et services groenlandais d'une manière qui soit conforme à la législation danoise/groenlandaise.

3. Dans la mesure autorisée par la législation des Etats-Unis, les Etats-Unis incluront les entreprises de transport aérien groenlandaises dans les appels d'offres dans le cadre de leurs besoins de transport aérien à des fins militaires à l'intérieur du Groenland. Cet engagement est sans préjudice du droit des Etats-Unis d'utiliser les aéronefs militaires à l'intérieur du Groenland. De même, sans préjudice des contrats existants et dans la mesure autorisée par la législation des Etats-Unis, ceux-ci incluront des sociétés groenlandaises dans les appels d'offres relatifs à leurs besoins de transport maritime au Groenland et entre le Groenland et le Danemark. En outre, les Etats-Unis examineront avec bienveillance d'autres propositions des autorités danoises/groenlandaises concernant l'utilisation de facilités et services d'origine groenlandaise.

Article V

ACCIDENTS ET AUTRES URGENCES

Les autorités militaires des Etats-Unis détiendront le commandement et le contrôle ininterrompu des aéronefs militaires, des biens et du personnel des Etats-Unis. En cas d'accidents survenant aux aéronefs militaires des Etats-Unis au Groenland, les autorités militaires des Etats-Unis et les autorités danoises coopéreront en ce qui concerne l'adoption des mesures de secours. Les enquêtes relatives aux accidents survenus aux aéronefs seront effectuées conformément à la législation danoise relative à la navigation aérienne. En consultation avec les autorités danoises, les autorités militaires des Etats-Unis procéderont aux enquêtes exigées par les règlements militaires des Etats-Unis. Conformément aux procédures à convenir d'un commun accord, les autorités danoises auront le droit de participer à la garde et au contrôle des aéronefs militaires des Etats-Unis qui auraient pu s'écraser au Groenland. L'enlèvement d'un aéronef endommagé de même que de son contenu sera la responsabilité des Etats-Unis qui assumeront les frais d'enlèvement.

Article VI

PROTECTION DE L'ENVIRONNEMENT

1. Sans préjudice de l'Accord de 1951, notamment de son article XI et d'autres accords pertinents, toutes les substances dangereuses connues provenant des forces militaires des Etats-Unis (y compris du personnel civil au service des forces militaires des Etats-Unis) comprenant les déchets d'hydrocarbures, les solvants chimiques, l'amiante friable et les chlorofluorocarbones, et se trouvant dans les installations militaires évacuées par les forces militaires des Etats-Unis, seront retirées ou rendues inoffensives par les autorités des Etats-Unis.

2. Les autorités des Etats-Unis fourniront aux autorités danoises/groenlandaises un rapport sur toutes lesdites substances connues qui se trouvent dans les installations militaires des Etats-Unis qu'elles se proposent d'abandonner. A la

demande des autorités danoises/groenlandaises, il sera procédé à une inspection conjointe Etats-Unis et Danemark/Groenland afin de vérifier ledit rapport.

3. Les autorités des Etats-Unis fourniront aux autorités danoises/groenlandaises un rapport confirmant que les mesures appropriées ont été prises concernant lesdites substances.

Article VII

COMITÉ PERMANENT

1. Afin de faciliter les consultations et l'échange d'informations sur des questions relatives à la présence des forces militaires des Etats-Unis au Groenland, un Comité permanent Etats-Unis/Danemark sera créé à la date de l'entrée en vigueur du présent MA.

2. Le Comité permanent sera composé de représentants du Gouvernement des Etats-Unis, du Gouvernement du Danemark et du Gouvernement autonome du Groenland.

3. Le Comité permanent procédera à des consultations et à des échanges d'informations relatives à la présence des forces militaires des Etats-Unis au Groenland en général et au présent MA en particulier. Le représentant des Etats-Unis fournira en temps utile au représentant danois des informations concernant tout plan susceptible d'entraîner des modifications importantes aux opérations militaires des Etats-Unis ou à leurs installations qui pourraient avoir des incidences sur l'économie ou l'environnement du Groenland. Le Comité permanent n'aura pas à traiter de questions qui relèvent du Comité Etats-Unis/Danemark sur des projets groenlandais (US-Danish Committee on Greenland Projects).

4. Tout différend qui ne pourrait être réglé par le Comité permanent sera transmis par la voie diplomatique en vue d'un règlement.

5. Le Comité permanent tiendra une réunion ordinaire au moins une fois l'an.

6. Les réunions seront tenues à huis clos à moins que le Comité permanent n'en décide autrement. La communication d'informations sous quelque forme que ce soit concernant les délibérations du Comité sera décidée d'un commun accord au sein du Comité.

Article VIII

DISPONIBILITÉ DES FONDS

Les obligations des Parties aux termes du présent MA seront subordonnées à la disponibilité des fonds conformément aux lois et procédures nationales respectives.

DISPOSITIONS RELATIVES AUX OPÉRATIONS DES FORCES DES ETATS-UNIS À SONDRESTROM ET À KULUSUK

Les articles IX à XIV s'appliqueront au cours de la phase transitoire telle que définie à l'article XIII et, par la suite, aux périodes pendant lesquelles les forces des Etats-Unis procéderont à des activités militaires telles que définies à l'article XV du présent MA.

*Article IX***OPÉRATIONS AÉRIENNES**

1. Les vols militaires et les vols militaires nolisés des Etats-Unis continueront à bénéficier, tant en vertu de l'Accord de 1951 que du présent MA, de droits de survol et d'atterrissement non entravés et libres de frais ou de redevances. La responsabilité de tous les aspects des opérations relevant de l'aviation civile à Sondrestrom et à Kulusuk appartiendra exclusivement aux autorités danoises qui veilleront à ce que lesdites opérations n'entravent aucunement l'utilisation à des fins militaires de Sondrestrom et de Kulusuk par les Etats-Unis, le Danemark ou l'OTAN. En cas d'une augmentation considérable des besoins des aéronefs militaires des Etats-Unis ou du Danemark en temps de guerre et d'alerte OTAN et, sous réserve de l'Accord des deux gouvernements, à l'occasion de périodes de crise, de tension ou d'autres urgences ou exercices militaires, les autorités danoises et celles des Etats-Unis pourront exiger une diminution du niveau ou l'interruption des opérations aériennes civiles.

2. Tous les aéronefs qui utiliseront Sondrestrom et Kulusuk seront tenus de respecter les prescriptions réglementaires des Etats-Unis et du Danemark relatives à une exploitation sûre et efficace de leurs installations. Il incombera aux autorités des Etats-Unis de veiller au respect desdites prescriptions par les aéronefs militaires des Etats-Unis; en outre, lesdites autorités fourniront les orientations nécessaires aux aéronefs nolisés par les forces des Etats-Unis. De leur côté, les autorités danoises veilleront au respect des directives de la sûreté et d'efficacité par les aéronefs civils et par les aéronefs militaires du Danemark et de pays tiers.

*Article X***EXPLOITATION DES INSTALLATIONS D'AVIATION CIVILE**

1. Les autorités danoises auront la responsabilité du programme des opérations relatives à l'aviation à Sondrestrom. Une copie actualisée dudit programme sera fournie mensuellement au commandant en chef des forces militaires des Etats-Unis au Groenland.

2. Les autorités danoises seront responsables des passagers, des équipages et du fret des aéronefs civils (à l'exception des aéronefs nolisés par les forces des Etats-Unis) et des autres employés civils qui ne sont pas au service des forces des Etats-Unis. Une fois enregistrés par les autorités danoises, ces civils seront autorisés à demeurer temporairement à Sondrestrom sur une base temporaire et à utiliser cette installation comme point d'arrivée ou de départ, notamment à des fins touristiques. Ces personnes ne seront pas autorisées à pénétrer dans des bâtiments, des facilités et des zones réservés. Le Gouvernement du Danemark remboursera au Gouvernement des Etats-Unis les frais qui résultent de la prestation des services auxdites personnes.

*Article XI***RÉCLAMATIONS**

En ce qui concerne des réclamations résultant des opérations de l'aviation civile à Sondrestrom, le paragraphe 3 de la section VII de l'Accord du 15 avril 1976

relatif à l'utilisation de Sondrestrom continuera à s'appliquer au cours de la période transitoire et par la suite, aux circonstances décrites à l'article XV dans les cas où le Gouvernement des Etats-Unis fournit des services à la demande des autorités danoises/groenlandaises.

Article XII

LOI ET MAINTIEN DE L'ORDRE

1. Le Gouvernement du Danemark aura la responsabilité du respect de la loi et du maintien de l'ordre à Sondrestrom. Les autorités danoises compétentes prendront les mesures propres à assurer la protection et la sécurité des personnes à Sondrestrom, y compris les passagers des aéronefs civils; elles veilleront à l'application des lois et règlements applicables du Danemark/Groenland. Lesdites autorités prendront les mesures nécessaires pour empêcher le personnel, y compris les passagers, d'entraver les opérations militaires.

2. Les autorités militaires des Etats-Unis assureront le respect de l'ordre et la discipline de la part des membres des forces des Etats-Unis, de l'élément civil et des personnes à leur charge. Les autorités militaires des Etats-Unis pourront prendre les mesures qui s'imposent pour la protection du personnel et des biens des Etats-Unis et pour la prévention d'actes de sabotage, d'espionnage et de subversion.

3. Conformément à des procédures établies d'un commun accord, les autorités danoises et des Etats-Unis coopéreront en matière de sécurité et du maintien de l'ordre.

Article XIII

PHASE DE TRANSITION

1. Les forces aériennes des Etats-Unis cesseront leurs opérations à la base aérienne de Sondrestrom d'ici au 30 septembre 1992 et elles mettront fin à leur utilisation de Kulusuk et de tous les sites DYE d'ici au 30 septembre 1991. Les autorités danoises/groenlandaises assumeront l'entièvre responsabilité des opérations à l'aéroport de Sondrestrom et du terrain d'aviation de Kulusuk à compter du 1er octobre 1992 et du 1er octobre 1991, respectivement.

2. Les Parties ont établi un Comité de transition chargé de superviser la phase de transition à Sondrestrom, à Kulusuk et aux sites DYE. Par accord mutuel, le Comité établira un calendrier relatif au transfert des responsabilités en ce qui concerne l'exploitation des installations de Sondrestrom et de Kulusuk; ce transfert s'effectuera par stades de manière à assurer un retrait méthodique et en temps opportun des forces aériennes des Etats-Unis ainsi que la prise en charge de l'entièvre responsabilité par les autorités danoises/groenlandaises aux dates visées au paragraphe 1. En outre, le Comité fixera par accord mutuel les procédures à suivre concernant les arrangements définitifs concernant les sites DYE.

3. A mesure que le transfert des installations progressera conformément au calendrier convenu, les autorités des Etats-Unis continueront à assurer les services dont elles demeurent responsables comme auparavant, notamment en vertu de l'Accord USAF/RGTD du 15 avril 1976, sauf accord contraire entre les Parties.

*Article XIV***RESPONSABILITÉS RELATIVES À L'EXPLOITATION DES INSTALLATIONS**

1. La bonne marche, l'entretien, la construction, la modernisation, les modifications et les réparations concernant les installations situées à Sondrestrom et à Kulusuk réservées exclusivement à l'appui d'activités de l'aviation civile ou à d'autres activités relevant du personnel danois/groenlandais, et tous les frais qui en découlent, sont la responsabilité du Gouvernement du Danemark. Les installations et les services aéronautiques actuellement gérés par les forces des Etats-Unis à Sondrestrom et à Kulusuk seront remis au Gouvernement du Danemark conformément aux conditions convenues sur la base d'un retrait progressif en commençant par les services de circulation aérienne au plus tard le 1er janvier 1992, le tout devant être achevé d'ici au 30 septembre 1992.

2. La bonne marche, l'entretien, la construction, la modernisation, les modifications et les réparations des installations situées à Sondrestrom et à Kulusuk utilisées exclusivement aux fins des opérations militaires des Etats-Unis, et tous les frais qui en découlent, sont la responsabilité du Gouvernement des Etats-Unis.

3. Le Gouvernement des Etats-Unis n'est pas obligé de continuer à fournir des installations, du matériel ou des services pour une période plus longue ou dans une mesure plus grande que ce qu'exigent les activités militaires des Etats-Unis, tel que prévu au présent MA, notamment au paragraphe 3 de l'article XIII.

**SAUVEGARDE DE L'ACCÈS DES ETATS-UNIS
À SONDERSTROM ET À KULUSUK***Article XV*

1. A la fin de la phase transitoire, l'aéroport de Sondrestrom sera consacré aux activités d'aviation civile.

2. En contrepartie de la renonciation par le Gouvernement des Etats-Unis de tous ses droits à la valeur résiduelle des biens fixes (sauf dans la mesure prévue au paragraphe 2 de l'article III du présent Accord) et du transfert des biens meubles excédentaires conformément aux lois et règlements des Etats-Unis, les forces des Etats-Unis auront un droit prioritaire à l'utilisation des pistes, des aires de stationnement et des installations de ravitaillement en carburant tant à Sondrestrom qu'à Kulusuk lors des situations décrites au paragraphe 3 ci-après.

3. En période de guerre et d'alerte de l'OTAN et, sous réserve d'accord entre les Parties, au cours d'autres périodes de tension, de crise, d'autres situations d'urgence ou d'exercices militaires, les forces des Etats-Unis auront l'usage des installations aux fins de missions occasionnelles, d'exercices et d'opérations imprévues, dans le cadre des arrangements prévus au présent MA.

4. Le Gouvernement des Etats-Unis consultera, suffisamment à l'avance, le Gouvernement du Danemark concernant l'utilisation projetée de Sondrestrom et de Kulusuk. Normalement, lesdites consultations auront lieu au moins 72 heures à l'avance.

5. Le Gouvernement des Etats-Unis prendra à sa charge tous les frais des services et fournitures réclamés et reçus par les forces des Etats-Unis lors de l'utilisation occasionnelle de Sondrestrom et de Kulusuk en vertu du présent article. Les

coûts relatifs auxdits services et fournitures ne seront pas plus élevés que ceux réclamés aux utilisateurs et acheteurs danois et groenlandais des mêmes services et fournitures.

ENTRÉE EN VIGUEUR ET DURÉE

Article XVI

Le présent MA entrera en vigueur dès sa signature par les deux Parties et il le demeurera pendant la durée de l'Accord de 1951 à moins qu'il ne soit dénoncé plus tôt par notification écrite communiquée deux ans par avance par l'une ou l'autre Partie. Cet arrangement peut être modifié à tout moment par accord mutuel des Parties.

EN FOI DE QUOI, les représentants soussignés ont signé le présent Accord. Fait à Copenhague, le 13 mars 1991, en double exemplaire, en langues danoise et anglaise, les deux textes faisant également foi.

Pour le Gouvernement
des Etats-Unis d'Amérique :

KEITH L. BROWN

Pour le Gouvernement
du Royaume du Danemark
(y compris le Gouvernement autonome du Groenland) :

Pour le Gouvernement
du Danemark :

FLEMMING HEDEGAARD

Pour le Gouvernement autonome
du Groenland :

LARS VESTERBIRK
